
ГРАДАЦ

Часопис за књижевност, уметност
и културу
Број 206-207
Година 45.
2018.

Уредник
Бранко Кукић

Редакција
**Бранко Кукић, Милосав Мариновић,
Владан Матијевић и Саво Стијеповић**

Дизајн
Миле Грозданић

Заглавље часописа „Градац“ од двоброја 17–18
(1977) урађено је према ауторском писму *Грозг.*
© Бранко Кукић

Часопис издају
**Дом културе Чачак и
Уметничко друштво Градац**

Штампа
Слава, Сопот

Адреса редакције
Часопис **Градац**,
Милоша Обилића 20-II
32000 Чачак, 064 156 20 88

mail: zaum@eunet.rs
www.gradac.org.rs

© Часопис **Градац** и сарадници

200'207

САДРЖАЈ

Др Александар Раковић **Предговор** 5 ■
Др Драгана Ј. Јањић **Коптска црква и хри-
столошке расправе** 6 ■ Слободан М. Ра-
дошевић **Коптско монаштво од древних
времена до савременог доба** 24 ■ Доц.
др Александар Ђаковац **Евагрије Понтиј-
ски и аскетска традиција египатске пу-
стиње** 65 ■ Срећко Петровић **Кратки пре-
глед развоја коптског језика и историје
коптске литературе: споменици коптске
хришћанске духовности у првом миле-
нијуму** 73 ■ Проф. др Џејмс М. Робинсон
Књижница Наг Хамади 99 ■ Пјер ди Бур-
ге **Коптска уметничка дела достојна да
трајно буду изложена** 116 ■ Данко Стра-
хинић **Копти под влашћу Арапа и Осман-
лија** 124 ■ Данко Страхинић **Копти: од
француске до британске окупације Егип-
та** 148 ■ Др Александар Раковић **Копти и
египатска држава: од Насеровог панара-
бизма до Сисијевог двоидентитетског
арапско-коптског јединства** 161 ■ Проф.
др Викентије Фрадински **Ка питању сје-
дињења коптске цркве са источнопра-
вославном црквом** 166 ■ Сања Николић
**Дијалог православне цркве са коптском
црквом у оквиру савременог међуцр-
квеног дијалога са древноисточним (не-
халкидонским) црквама** 181 ■

**Овај двоброј је приредио
др Александар Раковић**

**Ликовно решење корице
Растко Кукић**

Копти су недовољно познати нашој јавности. Сазнања о њима су неоправдано запостављена у социјалистичкој Југославији када се о несврстаном Египту углавном говорило у контексту панарапског или арапског национализма. У последњој деценији, нажалост, највише информација о Коптима сведочи о насиљу над њима и другим видовима угрожавања њихових људских права од стране радикалних исламиста.

Површно се раније могло чути, као што се чује и данас, да су Копти „православне вере“, али без удубљивања у то шта за њих и друге дохалкидонске цркве значи њихово „православље“. Наиме, Копти заједно са осталим дохалкидонским црквама (Етиопије, Еритреје, Јерменије, Сирије и Индије) творе оријентално-православну цркву (Oriental Orthodox Church), познату и под појмом монофизита.

За разлику од њих, Српска православна црква и остале православне цркве с којима је наша црква у литургијском јединству чине источно-православну цркву (Eastern Orthodox Church), најчешће познату под појмом православља.

Христолошко учење дохалкидонаца, којима припадају Копти, говори о само једној Христовој природи која је божанска. С друге стране, христолошко учење православних је да у Христу постоје две природе, божанска и људска.

Међутим, дијалог источно-православних цркава са оријентално-православним црквама показао је да је између њих у прошлости било неспоразума који се могу превазићи ради црквеног јединства – како се данас говори – „две православне породице“. Док је доминантан концепт савременог хришћанског помирења имао у виду „два плућна крила Европе“ – православног и римокатоличког – сасвим је у другом плану остало стварање јединства између „две православне породице“.

Чини се данас да јединство „две православне породице“ може стићи пре било ког другог црквеног јединства. Можда би чак било могуће утврдити да су „две православне породице“ у јединству, а онда у том оквиру

превазилазити разлике које их оптерећују. Али та осетљива питања треба препустити архијерејима и теолозима који дубински познају христолошке теме.

У сваком случају, на просторима изричитог додира оријентално-православних и источно-православних, Коптске цркве и Александријске цркве, и Сиријске цркве и Антиохијске цркве, те разлике су у многоме превазиђене како би се тамошњим хришћанима, угроженим од стране радикалних исламиста, олакшао духовни живот и створио комотнији оквир за заснивање мешовитих бракова.

Да бисмо нашој јавности приближили Копте, приредили смо овај број часописа *Градац* који се бави широком лепезом коптских тема. Заступљени су радови које се тичу Коптске цркве и монаштва, коптског језика, књижевности и уметности, коптске историје и црквеног дијалога „две православне породице“ с посебним освртом на однос коптских хришћана и православних хришћана.

Теме у континуитету обухватају опсег од чак два миленијума: од првог века нове ере до XXI века. Дакле, овај тематски број часописа *Градац* је најсвеобухватније издање о Коптима на српском језику.

У часопису је представљено једанаест радова, од којих је пет писано за ову прилику, два су за ову прилику допуњена и прилагођена, а четири рада су прештампана из других издања.

На крају, не може се изоставити намера приређивача да овај тематски број изађе у времену тешком по блискоисточне хришћане, по двомиленијумске заједнице које нестају пред нашим очима у Месопотамији и Сирији, чију су судбину Копти у Египту избегли иако им је истоветно запретила.

Многе од тих хришћанских заједница, које су сада у нестајању, нисмо упознали на прави начин. То је наш пропуст и велика штета. Када је реч о Коптима, који се срећом добро држе, такав пропуст сада исправљамо.

